



Ankara
GÜMRÜK MÜŞAVİRLERİ
Derneği

Tarih: 19.02.2025

19.02.2025 - 106404730

Sayı : AGM-BŞK / 289

Konu: Gözetim önlemleri

T.C. TİCARET BAKANLIĞI
İthalat Genel Müdürlüğü

Gözetim önlemlerinin uygulanmasına ilişkin 2004/7304 sayılı Karar ve bu Karara dayalı olarak düzenlenen Yönetmelik ve Tebliğ hükümlerine göre uygulanmakta olan gözetim önlemlerinin Korunma önlemlerinde olduğu gibi hangi usul ve esaslara göre yapılacağına ilişkin bir yasal düzenleme bulunamaması ve önlemin fiktif kıymetler üzerinden vergilendirme aracı olarak kullanılması sonucu gümrük işlemleri sürecinde ciddi hukuki sonuç doğran ihtilafların ve yargı süreçlerinin yaşanmasına neden olunmaktadır.

Gözetim önlemlerine ilişkin Karar, Yönetmelik ve Tebliğ kapsamındaki idari düzenlemeler, Dünya Ticaret Örgütü Kuruluş Anlaşmasının mal ticaretine ilişkin 1/A ekinde yer alan ve ticaret politikası önlemlerine ilişkin anlaşmalar içinde yer almaması; Kararın yasal dayanaklar kısmında belirtilen kanun maddelerinin tetkikinde bu maddelerin gözetim önlemi uygulanmasına ilişkin herhangi bir hüküm içermemesi; uygulamada taraf olduğumuz uluslararası anlaşma hükümlerine ve Anayasamızın vergide kanunilik ilkesine aykırı bir şekilde beyan sahiplerinin fiktif kıymetler üzerinden fazladan vergi tahsil edilmesi; fiktif kıymetlere ve bu kıymet üzerinden fazladan ödenen ithalat vergilerine isabet eden katma değer vergisinin indirimine konu edilememesi gibi özel maliyetler yanında yurt içinde aynı ve benzeri malları üretenlerin gözetim kıymetlerine göre dünya fiyatları üzerinde fiyat belirlemeleri nedeniyle enflasyonist bir etkiye yol açtığına ilişkin kaygılar nedeniyle gözetim uygulamalarının uluslararası anlaşma hükümlerine aykırı olmayacak şekilde yeniden düzenlenmesi gerekliliğini zorunlu kılmaktadır.

Bilindiği üzere 95/6525 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla kabul edilen Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ) Anlaşmanın eklerinde yer alan anlaşmalar ve bunlara bağlı hukuki metinler, üye ülkeler arasında ticari ilişkilerin idamesi için ortak kurumsal yapıyı oluşturmaktadır. DTÖ'yü Kuran Anlaşmanın EK 1A Mal Ticaretinde Çok Taraflı Anlaşmalardan; Tekstil ve Giyim Anlaşması, Gümrük Kıymetinin Belirlenmesi Anlaşması, Anti-Damping Anlaşması, Sübvansiyonlar ve Telafi Edici Önlemler Anlaşması, Korunma Önlemleri Anlaşması, İthal Lisansları (Tarife Kontenjanı) Anlaşması, Ticarete Teknik Engeller Anlaşması ve bunlara bağlı olan hukuki metinler tüm üyeleri bağlar. Gümrük Kıymetinin Belirlenmesine İlişkin Anlaşma hariç ismi zikredilen anlaşmalar iç mevzuatımızda ticaret politikası önlemleri adı altında düzenlemelere



gözetim kıymeti farkı beyanları nedeniyle oluşacak istatistik kıymetleri arasındaki fark kadar dış ticaret bilançosunda ithal mal ticareti verilerinin fazla gözükmesi sonucunu doğuracaktır.

Kıymet esaslı gözetim uygulaması yoluyla ithal eşyasının birim satış kıymetinin DTÖ Kıymet Sözleşmesi ve Gümrük Kanunu hükümlerine aykırı olarak yüksek belirlenerek fiktif bir kıymet farkı beyanı ve bu fiktif kıymet üzerinden hukuka aykırı bir şekilde fazladan vergilendirilmesi suretiyle bu eşyalar için yapılan gerçek giderler dışında yapılmayan bir yurt dışı gider beyanı yoluyla muhasebe kayıtlarında doğru olmayan kayıtlarının oluşması sonucunu doğurmaktadır. Nitekim 7846 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararıyla yapılan düzenleme kapsamında, gözetim kıymeti ile bu kıymet farkından doğan ilave ithalat vergilerinin yarattığı ilave KDV tutarı, KDV mevzuatına göre uygulanmakta olan indirim hakkı iptal edilmiştir. Bu suretle bedeli ödenmeyen gözetim kıymeti farkı için (tevsik edilemeyen fiktif kıymet) fazladan ithalat vergileri ödendiği gibi, fiktif kıymet üzerinden ödenen ilave ithalat vergileri tutarı KDV indirimine konu edilememektedir.

Diğer yandan gümrük idarelerinde tarife tatbikatı açısından gözetim önlemine tabi olduğu anlaşılan ürünler için beyan sahiplerince Gümrükler Genel Müdürlüğü'nün 2019/1 sayılı Genelge hükümlerine göre ilave kıymet beyanı yapılmak suretiyle ithal eşyasının kıymetinin gözetim kıymetine yükseltilmesine rağmen durumdan vazife çıkaran gümrük muhafaza ekiplerince (özellikle Mersin Bölgesinde) idari ceza dahi öngörülme ve konusu suç teşkil etmeyen bir işlem için adli makamlar yanıltılmak ve ceza davası açılmak suretiyle ciddi mağduriyetlerin yaşanmasına yol açılmaktadır.

Ayrıca, GATT 47 ve DTÖ ilkeleri ile taraf olduğumuz DTÖ Anlaşmalarına aykırı olarak ülkemizde uygulanmakta olan gözetim önlemleri için DTÖ Anlaşmazlıkların Halli Organına şikayet edilerek ülkemiz aleyhine Panel kurulması ve aleyhimize Karar alınması riski her zaman mevcut olup, böyle bir riskin gerçekleşip ülkemiz aleyhine alınan Karara uyulmaması halinde dahi Taraf ülkelerce ülkemiz ihraç ürünlerine aynı ve benzeri önlemler uygulanarak ihracatımızın rekabet gücünün zayıflatılması riskinin de bulunduğu değerlendirilmektedir.

Gözetim uygulanmasına ilişkin mevzuat hükümleri, ithal eşyasının kıymet beyanını Anlaşma ve Kanun hükümlerine aykırı olarak gözetim belgesinde yer alan referans kıymete; gözetim belgesi alınmayan durumlarda, gözetim tebliğinde belirtilen referans kıymete göre beyan edilmesini zorunlu kılmaktadır. Aksine durumlarda ya eşyanın ithaline izin verilmemekte ya da Gümrük Kanunu'nun 235'inci Madde hükümlerine göre ağır cezalar ile cezalandırılmasının yolu açılmaktadır.

Yukarıda ayrıntılı olarak ifade edildiği üzere ülke ayırımı gözetilmeksizin ileriye yönelik olarak bazı mal veya mal grupları için uzun yıllar boyunca kıymet esaslı olarak uygulanmakta olan gözetim önlemlerinin amacının ötesine geçen bir uygulama sonucunu doğurduğu gözlenmektedir. Gözetim önlemlerinin;



- DTÖ Mal Ticaretine İlişkin Anlaşmalardan ticaret politikası önlemlerine ilişkin anlaşmaların uygulamalarını saptırıcı nitelikte olması,
- DTÖ Korunma Tedbirleri Anlaşmasının “Bazı Tedbirlerin Yasaklanması ve Kaldırılması” başlıklı Madde 11’in hükümlerine aykırı olarak uygulanması,
- GATT’ın VII’nci Maddesinin Uygulanmasına İlişkin Anlaşma (DTÖ Kıymet Anlaşması) ile Gümrük Kanunu’nun ithal eşyasının kıymetine ilişkin hükümlerine aykırı olması,
- “Anayasanın bağlayıcılığı ve üstünlüğü başlıklı 11’inci Maddesinde “*Anayasa hükümleri, yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını ve diğer kuruluş ve kişileri bağlayan temel hukuk kurallarıdır. Kanunlar Anayasaya aykırı olamaz*” hükmüne aykırılık oluşturması,
- Anayasamızın “Vergi yükümlülüğü” başlıklı 73’üncü Maddesinde yer alan “*Vergi, resim, harç ve benzeri mali yükümlülükler kanunla konulur, değiştirilir veya kaldırılır.*” Hükmüne aykırı bir şekilde haksız bir vergilendirme ve 38’inci Maddesi hükmüne aykırı bir şekilde ceza uygulanması sonucunu yaratabilmesi,
- Cumhurbaşkanı Kararı ile gözetim kıymeti farkı ile bu kıymet farkı üzerinden ödenen KDV’nin indirimine konu edilmemesi,
- Gözetim kıymeti farkına isabet eden kıymetlerin gümrük beyannamelerinde istatistiki kıymete dahil olması sonucu, dış ticaret ithalat istatistiklerini saptırıcı rol oynaması,
- Fiktif kıymetler üzerinden yapılan ithalat maliyetlerinin fiyatlara yansıtılması ve aynı ve benzeri mal üreticilerinin de gözetim kıymetine göre fiyat ayarlamaları nedeniyle enflasyonist bir etkiye yol açabilme riski taşıması,
- DTÖ Kuruluş Anlaşmaları 1/A Ekindeki Anlaşma hükümlerine aykırılık oluşturması

Başta olmak üzere daha birçok sakıncaları sayılabilir.

Açıklanan nedenlerle yirmi yılı aşkın bir süre uygulanmakta olan gözetim kıymeti uygulamasının yasal bir dayanağının bulunmaması ve mevcut idari düzenlemeler ile Anayasamızın 73’üncü Maddesi hükmüne aykırı olarak beyan sahiplerinin fazladan vergilendirilmesine ve cezai müeyyideler uygulanması sonucunu yaratması nedeniyle yirmi yıl boyunca gözetime konu edilen maddelerden korunma önlemi soruşturması yapılması gerekenler için Korunma Önlemleri Mevzuatına göre yasal prosedürlerin başlatılması, bu kapsamda olmayanlardan dış ticaretin düzenlenmesi açısından zorunlu bir mali önlem uygulanması gerekenler için 2976 sayılı Dış Ticaretin Düzenlenmesi Hakkında Kanun hükümlerine göre mali önlemi uygulanması ve bu suretle yasal dayanaklardan yoksun ve taraf olduğumuz Anlaşma hükümlerine aykırı olan gözetim önlemlerine ilişkin idari düzenlemelerin uygulanmasına son verilmesine ilişkin değerlendirme ve düzenlemelerin yapılmasının ticaret politikası önlemlerine yasal bir çerçeve kazandıracığı değerlendirilmektedir.



Ankara
GÜMRÜK MÜŞAVİRLERİ
Derneği

Gereğini taktir ve tensiplerine arz ederim.

Saygılarımızla

Atilla ŞAHİN
Ankara Gümrük Müşavirleri Derneği
Yönetim Kurulu Başkanı